

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקסה

ערב שבת קודש

פרשת בא

ז בשבט ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ז' בשבט ה'תשע"ג - י"ד בשבט ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' בשבט	הלכות עדות פרק ב-ד.	הלי' שבועות פרק י.	מ"ע קעט.
ש"ק	ח' בשבט	פרק ה-ז.	פרק יא.	מל"ת רצא.
א'	ט' בשבט	פרק ח-י.	פרק יב.	מל"ת רפח.
ב'	י' בשבט	פרק יא-יג.	הלי' נדרים.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת רפו.
ג'	י"א בשבט	פרק יד-טז.	פרק ב.	מל"ת רפז.
ד'	י"ב בשבט	פרק יז-יט.	פרק ג.	מל"ת רפה.
ה'	י"ג בשבט	פרק כ-כב.	פרק ד.	מ"ע קפ.
ו'	י"ד בשבט	הלכות ממרים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע קעד. מל"ת שיב. שיג. שיד.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד' לפני הזריחה							
ו', ז' בשבט	5.25	4.38	5.47	6.49	9.14	11.51	12.21	5.01.3	5.27
ש"ק, ח' בשבט	5.25	4.38	5.47	6.49	9.15	11.52	12.22	5.02.3	5.28
א', ט' בשבט	5.25	4.37	5.47	6.48	9.14	11.52	12.22	5.03.2	5.29
ב', י' בשבט	5.25	4.37	5.47	6.48	9.14	11.52	12.22	5.04.1	5.30
ג', י"א בשבט	5.25	4.37	5.47	6.48	9.14	11.53	12.23	5.05.0	5.31
ד', י"ב בשבט	5.24	4.37	5.46	6.47	9.14	11.53	12.23	5.06.0	5.32
ה', י"ג בשבט	5.24	4.37	5.46	6.47	9.14	11.53	12.23	5.06.3	5.33
ו', י"ד בשבט	5.24	4.36	5.46	6.46	9.14	11.53	12.23	5.07.8	5.33

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בבב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
בא	5:40	4:25	5:42	4:39	5:40	4:29	5:43	4:43
בשלח (שירה)	5:46	4:31	5:48	4:46	5:46	4:35	5:50	4:50

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

להצטרף ולהתלוות אל הרבי בעליותיו

לעלות אחר הרבי בעליותיו שבאין-ערוך מבלי להיתקע • להיזהר שלא תהיה חלישות חס ושלום בעניין ההתקשרות אל הרבי ובקיום תקנותיו • ההצטרפות אל הרבי – על-ידי עבודה באופן של "בכל מאודך", ה'בלי-גבול' של כל אחד • הוראותיו של נשיא דורנו הינם כ"דבר משנה", כי הכוח לכל העליות הוא דווקא על-ידי משה – ממוצע המחבר – שבדור • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

– דלכאורה, כיוון שכבר עבר חודש שלם מסיום וגמר משפט הנשמה בגיהנום (שלכן לא אמרו קדיש במשך כל חודש הי"ב) – מדוע אומרים קדיש ביום ההילולא בסיום שנה הראשונה, ועל-דרך זה ביום ההילולא בכל שנה ושנה!?

וההסברה בזה⁶ – שאמירת הקדיש ביום ההילולא היא (לא בשביל להקל המשפט בגיהנום, אלא) בשביל עליית הנשמה מדרגא לדרגא (בגן-עדן גופא) שנעשית ביום ההילולא בפעם הראשונה וביום ההילולא בכל שנה ושנה.

ואף שהעליות מדרגא לדרגא (בגן-עדן) הן עניין תמידי, כמאמר חז"ל⁷ "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם-הזה ולא בעולם-הבא שנאמר⁸ יילכו מחיל אל חיל כו", אין זה דומה כלל לעליות הנשמה שביום ההילולא, כי, העליות מדרגא לדרגא שבאופן תמידי ("יילכו מחיל אל חיל") הן עליות שבערך, ואילו העליות ביום ההילולא הוא

א. בנוגע לחודש שבת – (המתברך ביום השבת קודש זה) ישנם כמה עניינים, אבל העניין הכי קרוב אלינו והכי נוגע אלינו הוא – יום ההילולא של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעשירי בחודש.

ויש לבאר תחילה תוכן עניין יום ההילולא – ובהקדמה:

הסיבה לאמירת קדיש בקשר עם עניין של הסתלקות, כדי להקל משפט הנשמה בגיהנום¹ (ובלשון הכתוב²: "סבלות מצרים"). ומטעם זה נהגו שאין אומרים קדיש . . רק י"א חדשים, כדי שלא יעשו אביהם ואמם רשעים ("אחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן"³), כי משפט רשע י"ב חודש⁴.

ולפי זה דרוש ביאור והסבר מהו הטעם לאמירת קדיש ביום ההילולא בסיום הי"ב חודש⁵

(1) ראה הנסמן בס' הקדיש (להרב אסף – חיפה תשכ"ו) ע' קלח'קלט.

(2) פרשתנו ו.ו.

(3) רא"ש ב"מ פ"ה סט"ז.

(4) רמ"א יו"ד סו"ס שעו, ובשירי ברכה שם.

(5) ראה גם 'תורת-מנחם – התועדויות' ח"ב עמ' 167 ואילך.

(6) ראה גם לקו"ש חכ"ו עמ' 329 הערה 15. סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 176 ואילך.

(7) ברכות ומו"ק בסופן. וראה לקוטי הש"ס להאריז"ל (הובא בתניא אגה"ק סו"ס יז). ובכ"מ.

(8) תהלים פד.ח.

ר' יעקב־מרדכי מפאלטאווא¹¹ עם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע – לאחרי שכבר היו חברים במשך שלושים שנה, פרץ בכ"י, באומרו אל כ"ק אדמו"ר נ"ע: במשך שלושים שנה האחרונות – אתם עלייתם למעלה מעלה, ואנוכי ירדתי מטה מטה!...

ומשמעות הסיפור היתה, שכ"ק אדמו"ר נ"ע קיבל את הדברים בניחותא, היינו, שהסכים אל דברי הרי"מ, כיוון שזאת היתה המציאות... והגע עצמך:

ר' יעקב־מרדכי היה בעל דרגא, בעל צורה, עובד, ועבודתו היתה בקו המרירות (מצד מרה שחורה) ועם כל זאת, הרי לגבי עליותיו של כ"ק אדמו"ר נ"ע, לא זו בלבד שכל ענייניו של הרי"מ לא היו בגדר מעלה ("זיינע עניינים האבן ניט געהייסן קיין מעלה"), אלא אדרבה, הם היו עניין של מטה!...

ועל־דרך המדובר לעיל¹² בעניין "כתר עילאה אף־על־גב דאיהו אור קדמון אור צח ואור מצוחצח, איהו אוכם קדם עילת העילות"¹³ – שגם בחינת "כתר עילאה", הרי "קדם עילת העילות", לא זו בלבד שאינו עניין של אור, אלא אדרבה, "איהו אוכם" [=אפל].

ומכל־שכן בנוגע אלינו – שלא זו בלבד שהעבודה שלנו אינה בערך לעליותיו של הרבי, שלכן הרי זה עניין "אוכם", אלא גם מטה מזה... וכיוון שכן, צריכים אנו להשתדל ביותר שלא לפגר ("ניט אפצושטיין")... אלא להצטרף ולהתלוות ("מיטהאלטן") אל הרבי בעליותיו – על־ידי זה שהעבודה שלנו תהיה באופן של "בכל מאודך"¹⁴, "מאוד שלך"¹⁵ על־כל־פנים, "אונדזער בלי גבול" (עם היותו באיך־ערוך אל עליות הבלי־גבול של הרבי).

ד. ופשיטא – להיזהר שלא תהיה חלישות ח"ו בעניין ההתקשרות אל הרבי, היינו, לא רק שלילת הפסק ההתקשרות ח"ו, אלא גם שלילת איזו

11 ראה אודותו – סה"ש תר"ץ עמ' 92 הערה 30. וש"נ. 12 במאמר (תורת מנחם – התוועדות תשי"ב ח"א עמ' 269 ואילך).

13 תקו"ז ת"ע (קלה,רע"ב).

14 ואתחנן ו.ה.

15 ראה תו"א מקץ לט, ד. ובכ"מ.

עניין שינוי המהות, עליות שלא בערך, שלכן אינו באות אלא לאחרי הקדמת הטבילה בנהר דינור והעלייה בעמוד שבין גן־עדן לגן־עדן⁹.

ב. וביאור העניין:

גם בנוגע לעליות הנשמה מדרגא לדרגא ישנו עניין של דין ומשפט, כדאיתא ב'פרי עץ חיים'¹⁰ שהדין ומשפט הוא "בכל עת שמעלין נשמת האדם למעלה ממדרגתה. . . כפי ערך עליות המדרגה ההיא. . . כשרצו עתה ששיג עלייתו יותר למעלה ממה שהיה. . . חוזרים לדון אותו .. כי כפי גדר עליות כן מדקדקין עמו".

וכמסופר שם אודות "נשמת צדיק חכם גדול" שכאשר "היו רוצין להעלותו למדריגה העליונה גדולה" היו דנין אותו "על שפעם אחת היה מכוון בקדושת ובלא לציון באומרו לא ניגע לריק ולא נלך לבלהה, ואז על־ידי אותו כוונה שכח והסיח דעתו מן התפילין".

ואם הדברים אמורים "בכל עת שמעלין נשמת האדם למעלה ממדרגתה", גם בעליות שבערך – על־אחת־כמה־וכמה שכן הוא בנוגע לעליות שהן באיך־ערוך, כמו עליות הנשמה שביום ההילולא (אף ולכן חוזרים ואומרים קדיש ביום ההילולא (אף שלאחר י"א חודש אין עוד צורך באמירת הקדיש בשביל להקל המשפט בגיהנום) – כיוון שמצד גודל העלייה ביום ההילולא ישנו דין ומשפט גם ביחס לעניינים כאלה שלא היה בהם משום בלבול ביחס לעליות הקודמות, כי אם ביחס לעלייה חדשה זו, ולזה מועיל אמירת הקדיש ביום ההילולא – להקל בדין ומשפט שביחס לעליו שבאיך־ערוך.

ג. ומזה מובן גם בנוגע לעניינינו – יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר בעשירי בחודש שבט:

כיוון שהעליות ביום ההילולא הן שלא בערך – לכן צריכים להשתדל שתהיה אצלנו היכולת והאפשרויות ללכת ולהתעלות ("מען זאָל קענען מיטיגיין") ביחד עם הרבי.

– הרבי סיפר, שפעם אחת כשישב החסיד

9 ראה סה"מ מלוקט ח"ג עמ' לו. וש"נ.

10 שער התפילין פ"י ובהגהה שם. וכ"ה בשער הגלגולים הקדמה כב.

בבחינת בלי-גבול, הרי זה על-ידי עניין הירושה ("מורשה") דווקא, כי בירושה לא נוגע מצב הירש, כי-אם שייכותו למוריש, שמצד שייכות זו יורש הוא – גם אם הוא חרש, שוטה וקטן²⁴ – את כל נכסי המוריש.

אמנם, אף שבירושה לא נוגע מצבו של הירש – אף-על-פי-כן מוכרח להיות הקשר עם המוריש, ועל-דרך זה בענייננו, שמוכרח להיות הקשר עם הרבי (ופשיטא שלילת חלישות או הפסק ח"ו), ואז יוכל הוא – מבלי הבט על מעמדו ומצבו –

חלישות על כל פנים בקיום תקנותיו של הרבי וכיוצא בזה.

ולהעיר, שלאמיתו של דבר, גם חלישות בעניין ההתקשרות הוי הפסק, ועל דרך המשל שהביא רבינו הזקן באגרת התשובה¹⁶ "מחבל עב שזור מתרי"ג חבלים דקים . . . וכשעובר ח"ו על אחת מהנה – גם עבירה שאין בה כרת – נפסק חבל הדק", כלומר: "הפסק" – בחבל הדק, ו"חלישות" – בכללות החבל¹⁷.

ויש להוסיף, שההפסק הוא גם כאשר עוברים

החסיד ר' יעקב מרדכי מפאלטאווא פרץ בבכי ואמר לכ"ק אדמו"ר נ"ע: במשך שלושים שנה האחרונות – אתם עליתם למעלה מעלה, ואנוכי ירדתי מטה מטה!...

להתלוות אל הרבי בעליותיו. ולפיכך, בעומדנו עתה קודם יום ההילולא נוגע ביותר עניין ההתקשרות, ופשיטא, התנועה דשלילת היפך ההתקשרות ח"ו, לא להיות מנותק ונפרד ("אפגעריסן") ח"ו מהרבי, כמדובר לעיל²⁵, שהבן אינו רוצה שאביו לא יהיה אביו ח"ו, ועל-ידי ההתקשרות עם הרבי יכולים להצטרף אל העליות שביום ההילולא. [כ"ק אדמו"ר ציווה לנגן, וניגנו "אבינו מלכנו"²⁶].

* * *

ז. בימי רבינו הזקן התקיימה מסיבה של גדולי הדור שנתאספו יחדיו כדי לקבוע תקנות שונות. מכיוון שהאסיפה התקיימה בראש-חודש שבט – דובר בה אודות מעלתו של ראש-חודש שבט²⁷. רבינו הזקן – שהיה בין המשתתפים באסיפה – העיר, שביום זה קיימת מעלה נוספת.

על תקנה של הרבי פעם אחת בלבד – על-דרך מה שכתוב בתניא¹⁸ (בנוגע לצד הקדושה) ש"יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד!"

[וזהו גם הביאור במאמר חז"ל¹⁹ שנזכר לעיל²⁰ "מי שלא קרא קריאת-שמע פעם אחת דומה כמי שלא קרא קריאת-שמע מעולם" – כיוון שלמעלה הוא עניין נצחי].

ועניין זה – חיזוק ההתקשרות – נוגע במיוחד בעומדנו בימי ההכנה ליום ההילולא: הכוח והיכולת להצטרף ולהתלוות אל הרבי בעליותיו ביום ההילולא, אינם מצד הכוחות שלנו ("די אייגענע כוחות"), אלא מצד ההתקשרות עם הרבי ("דער פארבונד מיט'ן רבי'ן").

ועל-דרך המדובר לעיל²¹ בביאור הכתוב²² "ונתתי אותה לכם מורשה אני הוי" – שכדי להגיע לשם הוי', היה, הווה ויהיה כאחד²³, שהוא

(16 פ"ה צה.ב).

(17 ראה סה"מ תרס"ה עמ' לג.)

(18 פכ"ה (לב,א).

(19 ראה ברכות סג,ב.)

(20 במאמר (הנ"ל הערה 12 עמ' 268).

(21 במאמר (שם עמ' 272).

(22 פרשתנו ו,ח.)

(23 זח"ג רנו,ב. ועוד. תניא שעוהיה"א פ"ו (פב,א). ובכ"מ.

(24 ראה נדה מג, סע"ב ואילך (במשנה). וש"נ.

(25 במאמר (הנ"ל הערה 12 עמ' 272 ואילך).

(26 בעת הניגון בכה כ"ק אדמו"ר מאוד (המול).)

(27 בזכרון אחדים: אודות ענייני חודש שבט.

הדורות שלאחרי זה, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר - הוא מפי הגבורה. ולכן, מי שאינו מקיים תקנה או מנהג שציווה כ"ק מו"ח אדמו"ר - הרי זה כמו שאינו מקיים מצווה בתורה (רח"ל)³⁶.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לדור שנכנס לארץ (שכדי לקבל אור האלוהי היו זקוקים לממוצע המחבר, משה רבינו) - כך הוא בכל דור ודור, שכדי שיוכלו לקבל את האור האלוהי זקוקים הם לממוצע המחבר, "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"³⁷.

וזהו הטעם שחסידים "קאכן זיך אזוי" בעניין ההתקשרות לרבי.

- דיברתי פעם (בחיי כ"ק מו"ח אדמו"ר) עם יהודי שאינו מחוג החסידים ("אן עולם/שער איד") אודות עניין ההתקשרות אל הרבי, ואמרתי לו פתגם אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע³⁸: "א מתנגד ווייס נאָר ער מיט דעם אויבערשטן!"... [=מתנגד מכיר רק את עצמו ואת הקב"ה].

והשיב לי, שאם כן, מרוצה הוא מדרכו ושיטתו, שכן, זהו הייחוד האמיתי, שישנו אך ורק מציאותו של הקב"ה והאדם העובד. - היה קשה להסבירו שאין זה "הייחוד האמיתי"... (כ"ק אדמו"ר חייך ואמר): "גיי גיב פאַרשטיין אַ מתנגד" [=לך ונסה להסביר למתנגד] מהו עניין הביטול והייחוד האמיתי עם הקב"ה!...

לפי שהאדם בכוח עצמו אינו יכול להתקשר ולהתאחד עם אור האלוהי ("אליין קאן מעט ניט"), ולכן מוכרח להיות ממוצע המחבר.

ואדרבה: עלידי הממוצע מיתוסף עילוי גדול יותר - על-דרך המעלה ב"משנה תורה" שנמסרה עלידי ממוצע המחבר, משה רבינו, "דער ערשטער רבי", שעל-דרך זה הוא בנוגע לכל דור ודור, כאמור, ש"אתפשטותא דמשה בכל דרא", עד בדורנו זה - כ"ק מו"ח אדמו"ר.

המסובים לא ידעו מהי כוונת רבינו הזקן, עד שפירש את דבריו - שמקרא מלא דיבר הכתוב²⁸: "בעשתי-עשר חודש באחד לחודש... הואיל משה באר את התורה הזאת", התחלת "משנה תורה".

[נתבאר תוכן עניין "משנה תורה" - שאף-על-פי ש"משה מפי עצמו" אמרה, אין הכוונה ש"משנה תורה" לא נאמרה מפי הגבורה ח"ו...].

כיוון שהכול הוא מפי הגבורה - לא ייתכן בשום פנים להבדיל בין דברי הראשונים ודברי האחרונים, ולומר, אשר בשלמא עם הראשונים אין ביכולתו "להתחרות" ("זיך פארמעסטן") וצריך לקבל את כל דבריהם; אבל אחרונים שלא חיו אלא לפני כמה מאות בשנים בלבד - עימהם יכול הוא "להתחרות", ויש בכוחו לברור מדבריהם ולקבוע "שמועה"²⁹ זו נאה וזו אינה נאה...³⁰

וכמפורש בפסקדין השולחן-ערוך³⁰ ש"דבר משנה" (שהטועה בזה חוזר)³¹, קאי לא רק על משניות, אלא גם על הגמרא - בזמן הגמרא³², על דברי הגאונים והראשונים - בזמנם, "ובזמן הזה, גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים הפוסקים כמו הטור והשולחן-ערוך והגהותיו (ש"ך וט"ז וכו') בכלל משנה ייחשבו"³³, וכן כל פסקי האחרונים ואחרוני האחרונים שנתקבלו בתפוצות ישראל, עד להוראותיו של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר - נכללים כולם ב"דבר משנה"³⁴.

וכמודגש בדברי חז"ל³⁵ שאפילו השופטים שבדורות האחרונים הם "כמשה בדורו... כאהרון בדורו... כשמואל בדורו", וכיוון שהתורה היא תורת אמת, הרי זה שהתורה פוסקת כך הוא לפי שכך הוא האמת, שכן, ההבדל ביניהם אינו אלא בסגנון או באופן ההתלבשות דדבר הוי' בהשגתם ודעתם, ואילו באמיתית העניינים, הרי הכול - החל מ"משנה תורה" ועד לדברי האחרונים בכל

(קטעים מהתוועדות שבת פרשת וארא, כ"ח בטבת,

מברכים החודש שבט ה'תשי"ב. תורת-ימנחם כרך ד,

עמ' 276-283 - בלתי מוגה)

(28 דברים א.ג.ה.)

(29 ראה עירובין סד, א.)

(30 חו"מ רסכ"ה.)

(31 סנהדרין לג, א. וש"נ.)

(32 ראה סנהדרין שם. רמב"ם הל' סנהדרין רפ"ו.)

(33 הל' ת"ת לאדה"ז רפ"ב. וראה טור חו"מ שם (וש"נ).)

(34 ראה רא"ש סנהדרין שם (אות 1) - הובא בטור שם.

(35 ר"ה כה, רע"ב. הובא ברא"ש וטור שם.)

(36 ראה גם 'תורת-ימנחם - התוועדות' ח"א ס"ע 163 ואילך.

(37 תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. יד, רע"א).)

(38 סה"ש תורת-שלום עמ' 194.)

אף יהודי לא יישאר בגלות!

עזרה ליהודי קשורה בגאולת כל ישראל

ידוע החילוק בין הגלות עתה לגלויות שלפני זה – שבגלויות שלפני זה, הנה גם לאחר הגאולה עדיין נשארו יחידים בגלות, ובלשון הגמרא: "אין ציבור בבבל", כלומר, אם נמצאים עדיין בגלות בבל, הרי זה רק יחידים; מה שאין כן בגלות זה, שלאחריו תהיה גאולה שלימה של כל בני ישראל, ואף אחד לא יישאר בגלות.

ומזה מובן, שגאולת כל אחד מישראל נוגעת לגאולת כללי ישראל.
וזהו גם שייכות עניין הנ"ל לתורת החסידות:

איתא בזהר: "ובשית מאה שנה לשתי תאה יתפתחון תרעי דחכמתא . . וסימנך בשנת שש מאות שנה לחיי נח גו' נבקעו כל מעינות תהום רבה", "וכד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא וכו'", וכפי שנאמר לרשב"י: "כמה בניינשא לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כד אתגלי לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא".

ומבואר במפרשים ש"יתפרנסון" היינו לימוד באופן של הבנה והשגה – שזהו כללות עניין התגלות תורת החסידות, שהתחילה כמה דורות לאחר האריז"ל, והולך ומיתוסף מדור לדור.
וכיוון שתורת החסידות נתגלתה בדרא דעקבתא דמשיחא, בימים הסמוכים לגאולה האמיתית והשלימה, שאז לא ישאירו אף אחד מישראל בגלות – לכן מודגש בתורת החסידות שהעבודה והמסירות נפש עבור כללי ישראל צריך להיות קשור גם עם ההשתדלות בטובתו של כל אחד מישראל.
ועניין זה צריך לבוא לידי פועל ("אָפּגעטאַן ווערן") על-ידי כל אחד בעניינו, שכן, אם צריך לגאול את הזולת, על אחת כמה וכמה שצריך לגאול את עצמו, שהרי "עניי עירך קודמין", ולכן צריך כל אחד בעצמו לעסוק בעבודה האמורה, ולפי הסדר שקבעו רבותינו נשיאינו.
ואז תהיה עבודה זו באופן של תפלת הציבור, חיבור של כל הציבור כולו ביחד, וכיוון ש"הן אל כביר ולא ימאס", אזי יבוא משיח צדקנו ויגאלנו בגאולה האמיתית והשלימה.

(תורת מנחם ה'תשכ"א כרך כט, ע' 233-234)

משיח ממתין שנלקט את ה"נמושות"

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר ש"הנה זה עומד אחר כתלנו", אלא, שכיוון שבגאולה מגלות האחרון יצאו כל בני ישראל מהגלות ואפילו יהודי אחד לא יישאר בגלות, ממתין הוא שילקטו גם את ה"אחד מעיר ושנים ממשפחה", ה"עור ופסח", חולים ובעלי מומים – כל אלה שהם בבחינת "נמושות" ו"נמושות דנמושות".
וכשיסימו "פכים קטנים" אלה – יקוים היעוד "ועלו מושיעים בהר ציון וגו'", ויפעלו ("מ'זועט אויספירן") ש"והיתה לה' המלוכה",
ובמילא יהיה המעמד ומצב – כרצונה של תורת החסידות – שגם כאשר הולכים ברחוב, כשיושבים בבית, ואפילו בעת השינה, יכריזו ויצעקו: "אין עוד מלבדו!"

(תורת מנחם ה'תשי"ב, כרך ד עמ' שידישיח)

יסודתו בהררי קודש

מדוע דאג הרבי להזכיר את האדמו"רים בכל ראש השנה * פשר הסתרת המצח בתפילתו עם הציבור • על הימנעותו מהישענות על מסעד הכיסא; נתינה לצדקה טרם הנסיעה ל'אוהל', וסיום מסכת חגיגה ביום היארצייט של אביו, ועוד • מקורות, רמזים ואסמכתאות לאורחות הרבי והתבטאויותיו • רשימה ראשונה

– שמות רבותינו נשיאינו, כדי להמשיך את הזכות בנתינת כוח על העבודה במשך כל השנה [וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' ראש השנה עמ' קמט; וש"נ]. ויש לומר שזה בנוסף למה שמצינו מפורש במדרש (ויקרא רבה כט, ז): "אמר הקב"ה לישראל: בני, אם אתם מבקשין לזכות לפני בדין ביום הזה, תהיו מזכירין זכות אבות ואתם זוכין לפני בדין כו".

הסתרת המצח

בעת תפילתו בבית המדרש הקטן (ה'זאל' למעלה), כאשר פניו היו כלפי הציבור, נוהג היה הרבי להניח את ידו הימנית על מצחו בזמן חזרת הש"ץ של תפילת מנחה, ובפשטות זה היה מפני הניצבים והמתבוננים בו [העירני חכם אחד כי בזמן הקיץ (של תשל"ט), כשהיו מעטים עומדים מולו, היה מסיר ידו].

מקור לעצם הסתרת המצח נמצא ב'מעבר יבוק' (שפתי רננות פ"ט הובא גם ב'טעמי הנהגים' עניני שמחות תתרטז): "זאפילו האדם החי, טוב לכסות מצחו לעולם שלא יתראה בפני החיצונים".

הימנעות מהישענות על כסא

ב'התקשרות' גיליון תתקב (ז) במרחשוון תשע"ב, עמ' 14) כתב הרה"ג הרה"ח ר' יהודה:

ברשימה שלפנינו נתייחס לכמה וכמה מהנהגותיו בקודש של רבנו, וגם להתבטאויותיו, וננסה להתחקות אחר מקורות, ציונים והשוואות אפשריים, מדברי חז"ל, הפוסקים, הראשונים והאחרונים. חשוב להדגיש כי אין אלה אלא ניסיונות בדרך אפשר, ואם שגינו – איתנו תלין משוגתנו.

יודגש גם מה שאמר הרבי באחת ההזדמנויות: "לא בכל דבר צריך להשוות עצמו לרבותינו נשיאינו... איננו מביין דברים בהנהגת הרבי... אין הוא יודע במה עסק הרבי רגע לפני כן או אחרי-כן, כמו עוד כמה וכמה פרטים" (מוצאי זאת חנוכה תשל"ט – שיחות קודש תשל"ט כרך א, עמ' 601).

הזכרת הנשיאים

בשיחות הרבי (התוועדויות תנש"א כרך א, עמ' 20; התוועדויות תשד"מ כרך א, עמ' 25; ועוד) נתבאר הטעם לאזכור רבותינו נשיאינו בראש-השנה, על-פי מאמר חז"ל (יומא ריש פרק ג, כח, א) לגבי הקרבת תמיד של שחר בתחילת היום, שכאשר היו רואים את אור הבוקר, שאז "הגיע זמן השחיטה", היה הרואה מכריז "האיר פני כל מזרח עד שבחרון", "כדי להזכיר זכות אבות" (ירושלמי יומא פרק ג, הלכה א). כך גם כאשר עומדים בראש-השנה, בראש ובתחילת כל העבודה של השנה החדשה – מזכירים זכות אבות

נשמתם... עלידי נדבות לצדקה... כמו שנודרים בעת הזכרת נשמות ביום טוב".
 [אבל להעיר מספר 'טעמי המנהגים' (ירושלים ת"ו תשי"ז עמ' תפב): "אבל אצל הצדיק אין צריכין לחשוש שמא אינו שם, כי מיתת הצדיק הוא רק כמו מי שיוצא מחדר לחדר אחר וסוגר הדלת אחריו, שבודאי אם אחד יבא אצל הדלת ויצעוק ויתחנן אבי אבי, או רבי, רבי ומורי וכו', בוודאי שמוע ישמע דבריו וצעקתו, ויעזור וישיע לו בכל מה דאפשר"].

תפילין לרפואה

בשיחת ש"פ בשלח תשי"ד (תורת מנחם כרך יא עמ' 60-61) סיפר הרבי:
 יהודי מארץ-ישראל שחלה במחלה קשה ביותר... וכתבתי לו שיתחיל להניח תפילין בכל יום... קיבל על עצמו להניח תפילין ותיכף ומיד הבריא... שאר החולים שהיו שם... רבים מהם התחילו להניח תפילין בכל יום...
וסיים את ההוראה:
 כל סיבת מחלתו... לא היתה אלא כדי שהוא בעצמו יתחיל להניח תפילין, וישפיע על עוד יהודים שגם הם יתחילו להניח תפילין.
ויש להצביע על השוואה מעניינת עם הנאמר בספר 'פלא יועץ' ערך חולה:
 "וידוע מעשה רב שאירע באדם גדול אחד שהיה נוטה למות ופתע פתאום נתעורר ויתחזק וישב על המיטה ושאל תפילין להניח, ומאז והלאה שב ורפא לו עד שחזר לבריאותו. וגילה סודו שבהיותו מתעלף בחוליו ראה שהיו שוקלים כנגדו זכויותיו וחטאיו... אי לזאת עת לעשות מצוות בעת חוליו בכל מאמצי כוחו".

הימנעות מנתינת כסף במוצאי-שבת

בתורת מנחם כרך כא עמ' 272 נאמר:
 כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, לא היה נותן מעות במוצאי שבת להוצאות הבית... שיש מקור לדבר בהנהגות רבי יהודה החסיד (ראה ספר חסידים סימן קכא).

לייב שפירא שליט"א, ראש הישיבה גדולה מיאמי: "בדרך כלל לא היה [רבנו] נשען על כיסאו".
 ופירושו של דבר: שלא נהג להתרווח על מסעד הכיסא, לא נשען על ידיות הכיסא, אלא ישב בתנוחה לא נוחה על קצה הכיסא, כמבקש שלא לתפוס מקום.
 מקור להנהגה זו מצוי בדברי רבינו יונה בספר היראה: "ובתפילתו מיושב, אל יסמוך לאחוריו... ולא יהא נוטה לצדדין דרך גאוה... למען יהיה ברעדה וביראה...".

צדקה טרם הנסיעה ל'אוהל'

טרם נסיעתו ל'אוהל' היה הרבי משגר תרומה לצדקה (לכולל חב"ד) - וזאת על-פי עדות המשמשים בקודש.
 מקור הנהגה זו בשל"ה הקדוש, מסכת ראש השנה עמוד הדין: "נוהגין לילך על בית הקברות... ומרבים שם בתחינות ונותנים שם צדקה לעניים".
 וכן כתב הרמ"א (בסימן תקפ"א סעיף ד) "ונותנין שם צדקה". וב'מחצית השקל' נאמר: כדאמרינן רבי אליעזר יהיב פרוטה לעני והדר מציל" דכתיב "אני בצדק אחזה פניך". ומקור הדברים הוא בהמשך דברי השל"ה: "והגאון מהרש"ל ז"ל נהג שהיה נותן צדקה טרם שהתחיל להקיף, ואמר שכן הוא נכון שהרי מרבים שם בתחינות, לכן יש ליתן קודם לכן הצדקה על-דרך רבי אליעזר יהיב פרוטה לעני והדר מציל" (של"ה שם).
 ובשו"ת תירוש ויצהר סימן קמו אות ד (אודות בעל ה'שמח משה'):
 "ושלח שני אנשים כשרים לליצענסק על הציון של הרה"ק הנועם אלימלך להתפלל עבור החולה שהיה בסכנה. ואמר לשלוחים כאשר תבואו לחצר בית-החיים תאמרו אשר אנחנו מנדרים פרוטה לצדקה בעד הנשמה, אשר תלך ותגיד לנשמת הרב ר' אלימלך כי באנו על הציון שלו להתפלל לה'. ואז ירוצו כל הנשמות הנמצאים שם בעת ההיא להגיד ולהודיע להרב הקדוש. כי לא בכל עת שורה נפשו של אדם על קברו כידוע. ושם בעולם האמת דבר יקר הוא אצל נשמת המתים אשר יכולים להשתכר פרוטה שנותנים לתועלת

יו"ד עמ' 220 ואילך; כרך טו עמ' 525 ואילך; כרך לה עמ' 309 ואילך).

לכאורה רמוז הדבר בפרק נה בתהילים שאותו קרא רבנו בעת שבאו לבשרו ("וכשקריתי בתלים פסוק פדה בשלום נפשי יצאתי בשלום" – אגרות קודש אדמו"ר הזקן עמ' צח"צט), כי הפסוק "פדה בשלום נפשי גו'" הוא פסוק יט ומסתיים בפסוק כד "ואתה אלקים... ואני אבטח בך".

חתונה בדרך המיצוע

במכתב כ"ק אדמו"ר מיו"ד כסלו תשט"ו (נדפס באגרות קודש כרך יו"ד עמ' קלא) איתא:

בענין אופן עריכת החתונה... וכבר ידוע פסק הרמב"ם ז"ל בהלכות דעות פרק ג' אשר הדרך המיצוע הוא הדרך הישר והנכון, והוא מובן על-פי ביאור תורת החסידות אשר דווקא קו האמצעי הוא בריח התיכון ועולה למעלה מעלה.

וכן גם במקומות נוספים. ולהעיר שבנושא דומה (השתתפות תלמידי חכמים בשמחות) מצינו דברים מפורשים מהמהרש"ל (ים של שלמה ב"ק פ"ז סימן לז):

"ובכל הני סעודות מצווה דשרינן, מכל מקום לא ירבה בהן, שיבטל ח"ו לימודו הקבוע לגמרי, אלא לפעמים, אם אפשר להיות זולתו והכל לפי הענין. ואיש ירא אלקים אשר בא לטהר יורו לו מן השמים דרך הישר בקו האמצעי".

ובצוואת יש נוחלין – אבי השל"ה – (פי"ד אות יד) לגבי ההנהגה בכלל: וסדר הוצאה שלכם אל תקמצו בה יותר מדאי, והאמצעי הוא משובח... והכלל שתנהגו בעניין הפיזור שיהיה תפארת לכם ותפארת מן האדם גם כן, והיינו, שתעמדו בזה על המיצוע וכו'.

לשלם ולא בחינם

באגרות קודש (כרך כט עמ' קח) כותב הרבי: נתקבל ותשואת־חן. ועל-פי הנהוג כאן – בתנאי שיקבל שכר בטלה המצורף בזה – \$20. זה היה מענה להענקת ציור לרבי, והרבי התנה זאת במתן תשורה כספית.

ככלל, זו היתה הנהגת קדשו לשלם עבור

ראה גם רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ב'התמים' חוברת שביעית עמ' קה [שעא] אות ח: "יש האומרים אשר במוצאי ש"ק ומוצאי יו"ט אין ראוי לתת כסף גם על הוצאות הבית ומה גם לאיש שאינו מבני הבית".

ביצים במוצאי שבת

בשעתו (גיליון קה עמ' 12) הבאתי, שהרבי העיר פעם אחת בעניין תפריט במחנה קיץ, שבו נרשם כי במוצאי שבת־קודש, בסעודת מלווה-מלכה, שהתקיימה מיד עם צאת השבת, יוגשו בה ביצים מעוכות עם בצל. הרבי הגיב: "שאלה לרב". ה'שאלה' שבדבר הובנה לנוכח העובדה שהביצים הוכנו לפני שבת, ומכיוון שקולפו – הרי זה בניגוד לפסק דין אדמו"ר הזקן בהלכות שמירת גוף ונפש סעיף ז: "ולא יאכל... ביצה קלופה שעבר עליהם הלילה אפילו הם צרוּרים כו"...

ויש להוסיף את מה שכתב הרה"ג רבי חיים פלאג'י, כף החיים לו, נד:

"בליל מוצאי־שבת־קודש אינו טוב לאכול ביצה, כי לא מסמנא מילתא... כי הזמן למבעי סימנא דחיי שמחה וששון ליהודים [עד כדי כך ש'ואפילו התינוק שואל לו, ייתן לו דבר אחר תמורתו ולא ביצה]".

והחידוש הוא שרבנו יהודה החסיד ב'ספר חסידים' (סימן נט) הזהיר על־זה וכתב: "ציוונו צורנו 'לא תנחשו', ובעוונותינו שרבו כיום הזה מנחשים בישראל בודקים בעוונות אומרים להזכיר במוצאי שבת שלא לאכול ביצים...".

ואולי כוונת רבי יהודה החסיד רק "שאינ לדבר על דבר זה בפירוש" על־דרך הנאמר בתורת מנחם כרך כא עמ' 272 (והערה 70). ולהעיר גם ממנהג ישראל לאכול ביצה בליל הסדר (אף שיש אוכלים אותה רק למחרת – אלא שזה מטעם אחר). עכ"פ מקור ברור לחשש הוא דברי אדה"ז האמורים.

"י"ט כסלו – חנוכה"

את מטבע הלשון בחיבור "י"ט כסלו – חנוכה" מצינו לראשונה בספרי הרבי (לקוטי שיחות כרך

להקב"ה".

סיום במסכת חגיגה

בהתוועדות כ"ף מנחם־אב (יום ההילולא של אביו הרה"ק ר' לוי יצחק) תשל"א ערך הרבי סיום על מסכת חגיגה. הסיום הוגה לאחר מכן ונדפס בלקוטי שיחות (כרך טז שיחה ד לפרשת תרומה). שוב ערך סיום על מסכת זו – משולב בתוך סיום על סדר מועד – בהתוועדות כ"ף מנחם־אב תשמ"ב.

מעניין לציין כאן לדברים שכותב רבי יוסף שאול הלוי נתנוזן, בעל 'שואל ומשיב' [ראה אודותיו בלקוטי שיחות כרך כח עמ' 51 הערה 20 – שמצטט את דברי הצמח צדק וכו'], שם בשו"ת שואל ומשיב מהדורא קמא (חלק ב' סימן קפב) נאמר:

והנה בשנת תרט"ו למדתי מסכת חגיגה על היא[רציי]ט של אמי הצדקת וכתב לי אבי מורי הגאון נ"י שמוזכר בספרים שיש ללמוד מסכת חגיגה על היא[ר]צ[ייט].

לא מתעייפים

בלקוטי שיחות (כרך כח עמ' 8):

רואים אנו בטבע בני אדם שכאשר אדם יש לו געגועים חזקים לדבר, אין תופס אצלו מקום עייפות הגוף...

[וכך התפרסם שכאשר נשאל הרבי כיצד אינו מתעייף מהעמידה הממושכת על רגליו במשך שעות רבות בעת חלוקת השטרות (דולרים) לצדקה – התבטא, כי כאשר סופרים יהלומים אין חשים עייפות!]

ויש להצביע על מקור מעניין:

באור החיים הקדוש עליהפסוק (בלק כג, כא) "ולא ראה עמל בישראל", כותב:

"שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה, אינם מרגישים שיש להם עמל – על־דרך אמרו (תהלים עג, טז) 'עמל הוא בעיני' – אלא אדרבה כאדם המרוויח וכאדם המשתעשע בשעשועים".

מתנות שהוענקו לו. פעמים נימק זאת בפסוק "שונא מתנות יחיה", או במה שנאמר בזוהר שבקדושה לא צריך להיות 'חינם'. כמו כן סיפר באחרון־של־פסח תשט"ז (תורת מנחם כרך טז עמ' 232), על כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ששילם לממונה ברכבת 'טיפ' גדול במיוחד, ונימקו היה שברצונו לשלם לו על טובתו בשלמות.

בספר 'מי מלך' (כרך א' עמ' 388) מובא מה שסיפר הרבי בשם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ אודות הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב שהתבטא: "אינני רוצה להיות חייב לאיש לא בזה ולא בבא".

ויש להצביע על מקור במדרש איכה (פרשה א פיסקה לא) במעשה דרבי צדוק שצם ארבעים שנה כדי למנוע את חורבן בית־המקדש ומחמת הצומות נצטמקו מעיו. ועל־פי בקשת רבי יוחנן בן זכאי שיגר הקיסר אספיינוס רופאים נכרים לרפאותו. לאחר שריפאוהו אמר לו בנו אלעזר: אבא, תן לרופאים שכרם בעולם הזה כדי שלא יהיה להם חלק עמך בעולם הבא. נתן להם חשבון דאצבע כו' [לימד אותם חכמת התשבורת].

וב'העמק דבר' להנצי"ב שמות ב, ט על הפסוק: כן דרך המלכים לשלם בעין יפה, ולא לגזור לעשות להם חינם.

[יצויין כי בשיחת אחרון־של־פסח שם הובא מקור הדבר בהנהגת יוסף (ב"ר פפ"ח, ה) שיוסף אמר לשר המשקים: את בישרתי בשורה טובה (שעתידין בני־ישראל להיגאל) אף אני אבשרך בשורה טובה – בפתרון חלומו, עיין שם. וייתכן שהעדיפות בראיה זו כ"י: 1) באיכה רבה שם מדובר (דווקא?) ברפואה. 2) שקאי ביוסף – שמו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ].

ה' מקור הברכה

באגרות קודש (כרך כט עמ' ל) מצינו התבטאות נדירה של הרבי בקשר למקרה מסויים:

הזוג שכחו שהשם הוא מקור הברכה ונותנה וכו' – ובטחו רק בבן־אדם בשר־ודם, ב'.

ויש לציין למסכת שבת פט, ב:

"אמר להן הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי... אמר להם יצחק עד שאתם מקלסין לי קלסו

פרשת בא

משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח (יב,בא)

קרבת פסח, שהיה הכנה לגאולת מצרים, בא מן הצאן דווקא, כי בתיבה זו נרמז עניין יציאת מצרים (צאן מלשון "צאנה וראינה").

(אורהתורה - שמות, כרך א, עמ' רפה)

ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות (יב,כב)

פעולות אלה היו חשובות מאוד ביציאת מצרים. חשיבותם גדולה גם במשמעותן הפנימית: "אזוב" - רומז לשפלות וענווה, כמאמר רז"ל (מדרש רבה) "שאתם שפלים כאזוב", "אגודת אזוב" - רמז לאחדות ישראל, "וטבלתם בדם אשר בסף" - רמז ללימוד התורה שנמשלה לדם.

והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות - על ידי העבודה בדברים אלה זוכים להגיע למעשה האבות, כמאמר רז"ל (מדרש רבה) "והגעתם אל המשקוף - בזכות אברהם; ואל שתי המזוזות - בזכות יצחק ויעקב"; והלא כך אמרו רז"ל (תנא דבי אליהו רבה פכ"ה): "כל אחד ואחד מישראל חייב לומר - מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי, אברהם, יצחק ויעקב".

(אורהתורה - שמות, כרך א, עמ' שיהשיט)

ופסח ה' על הפתח (יב,כג)

יש להבין: מה עניינה של הפסיחה על הפתח דווקא, והלא ה' פסח על כל הבית, כפי שנאמר (להלן פסוק כז), "אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים"?
ההסבר בזה:

פסח - רומז לגילוי אלוקות שבדרך 'דילוג', שהוא נעלה מכל מדידה והגבלה. פתח - מסמל את עבודת ה' בדרך של קבלת עול מלכות שמים, המהווה שער ומבוא לגילוי אלוקות.
עבודת ה' מתחלקת (בדרך כלל) לשלושה קווים: תורה (קו האמצעי - המשקוף), עבודה (קו השמאל - המזוזה השמאלית) וגמילות חסדים (קו הימין - המזוזה הימנית).
"ופסח ה' על הפתח" - גילוי אלוקות נעלה זה בא על (ידי) הפתח, על ידי קבלת עול מלכות שמים, שהוא ה'כלי' לגילוי זה.

(ספר המאמרים תש"ו)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש, פרשת בא¹

ח' בשבט

[סדר ההכנות ליום ההילולא והנהגות יום ההילולא עצמו – נעתקו ממכתב הרבי מראש חודש שבט תשי"א². שאר המנהגים סומנו בכוכבית בתחילתם]:

שבבת קודש שלפני היארצייט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחדרים שונים³, אבל לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטיר יהיה הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המניין – או על-פי הגורל.

* הוראת הרבי, לערוך 'קידוש' והתוועדות

בשבת זו⁴.

בהפטרה מודפס בכמה חומשים "קָרַן מְצָפֹן בְּאֶבְרָא", וזו טעות, אלא צריך לומר "קָרַץ מְצָפֹן בְּאֶבְרָא", כמו שכתוב בנביא (ירמיה מו, כ).

יום שני

י"ד בשבט

יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע: להדליק [ביום ראשון לפנות ערב, בכל בית, תיכף אחר (התחלת) השקיעה⁵] נר שידלק כל המעת' לעת⁶. אם אפשר בקל – נר של שעווה⁷. בשעת התפילה ידלקו חמישה נרות⁸.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היארצייט, ונכון לחלק שיתפלל אחד ערבית, שני

(4 בעליית הנשמה בש"ק שלפני ההילולא נשאר כבר הנשמה בדרגת העלייה דיום הש"ק (ואינה חוזרת למקומה כבכל שאר השבתות) עד בוא העלייה דיום ההילולא. ויש להוסיף, שהשייכות דיום הש"ק שלפני יום ההילולא ליום ההילולא היא בהדגשה יתירה בנדו"ד שההסתלקות עצמה היתה ביום הש"ק פרשת בא – ר"ד משיחת ש"פ בא, ו' שבט ה'תשי"ב, 'תורת מנחם – התוועדויות' תשי"ב ח"א עמ' 286.

(5 ע"פ ספר המנהגים עמ' 79 בקשר ליארצייט פרטי. ובנטעי גבריאל הל' אבילות ח"ב פעה"ס"א כתב בטעות שמנהג חב"ד להדליק לפני השקיעה.

(6 הכוונה (כמפורש בס' המנהגים שבהערה הקודמת) עד צאת הכוכבים למחרת (אם כבה עד אז – מדליקים אותו שוב, ואם התקלקל – מדליקים נר אחר).

(7 ראשית יבות: "הקיצו ורוננו שוכני עפר" (מהמכתב הנ"ל). למעשה, נר של שעוות דבורים טהורה אינו דולק יפה (פולט גזים רבים וכבה מהר, חוץ באבוקת-הבדלה שכולה פתוחה לאוויר), ונרות השעווה המצויים בשוק מעורבים באחוז גבוה של סטיארין. ולכאורה די שיהיה הרוב שעווה לקיום המנהג כראוי (וכנראה המציאות בזה אינה דומה להמבואר בשו"ע אדה"ז סי' רסד ס"ז-ח).

(8 כנגד: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה (משיחת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע) – ספר המנהגים עמ' 79. וראה 'רשימות' חוברת קפג עמ' 16, אופן מנהג זה בעבר.

(1 סיפר הרה"ח ר' יוחנן גורדון ע"ה, גבאי דביהמ"ד בבית חיינו: פעם קראתי בתורה בפ' בא לפני כ"ק אדמו"ר מהורי"צ זי"ע (ביו"ט ראשון דחג-הפסח, כאשר מרוב חולשתו לא עלה אז למפטיר אלא לשליש), וקראתי את הפסוק (יב, לא) "קומו צאו מתוך עמי", כשתיבת 'קומו' בטעם 'מהפך', כרגיל, ושמעתי שאדמו"ר קורא עמי תיבה זו בטעם 'יתיב' (מפי הרהמ"ח 'אוצר מנהגי חב"ד'). וכיוון שלאחר החיפוש לא נודע על מסורה או הנהגה כזאת, קרוב לומר שהיתה זו הנהגה אישית (ואולי חד-פעמית) של הרבי הריי"צ, והוא ע"ד קריאת "והארץ היתה תהו" פעם אחת בצורות שונות ע"י אדמו"ר ה'צמח צדק' (סה"ש תש"ד עמ' 25, בלה"ק עמ' כג) ועד"ז בהפטרה (אוצר סיפורי חב"ד ח"ז עמ' 225).

(2 אג"ק ח"ד עמ' קמב, ספר המנהגים עמ' 95, ובכ"מ.

(3 כאשר לפחות שישה מתוכם לא שמעו קריאת התורה, קצות השולחן סי' כה ס"ד. ואפשר אף לפני תפילת שחרית, כנפוץ בין אנ"ש ובבית חיינו (עיני אג"ק ח"ג עמ' ד, שלא חייב להיות קשר בין התפילה לקריאת התורה. וע"ע המובא בפסקי תשובות סי' קלה סק"ג. 'התפלה כהלכתה' פט"ז ס"ה ובהערות).

מי שמאזין לקריאת התורה במניין אחד ובדעתו להיות אחד מששת השומעים בקריאה נוספת, יכוון שלא לצאת ידי חובתו בקריאה זו (אך כמובן צריכים להיות שישה שכן מתכוונים לצאת בה).

- שחרית, שלישי - מנחה, כדי לזכות בזה מספר יותר גדול של אנ"ש.

* בימי ההילולא של רבותינו נשיאינו - אומרים תחנון⁹.

אחר התפילה (בבוקר - אחר אמירת תהילים) ילמוד (יסיים¹⁰ בקול¹¹) המתפלל לפני התיבה פרק כ"ד דכלים ופרק ז' דמקוואות. אחר כך יאמר המשנה: "ר' חנניא בן עקשיא כו' ויאדיר". בלחש - איזה שורות בתניא¹², קדיש דרבנן.

אחר תפילת ערבית - יחזור חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני, נדפס בקונטרס עד¹³) בעליפה. ואם אין מי שיחזור בעליפה, ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפילת הבוקר. ולסיימו אחר תפילת מנחה.

* נקבע המנהג אצל כמה וכמה ללמוד בכל שנה גם פרק מעשרים הפרקים (של "באתי לגני" תש"י והמאמרים שבהמשך לו) השייך לכל שנה, לפי הסדר¹⁴. וכן את המאמרים שאמר הרבי על פרק זה. באופן שכאשר נשלמו עשרים שנה (בשנים: תשל"ל, תשנ"ו ותש"ע), מתחילים המחזור מחדש. בשנה זו, במחזור הרביעי - לומדים פרק ג' מהמשך והמאמרים: "באתי לגני" תש"ג ותשל"ג¹⁵.

בבוקר קודם התפילה - [ילמד כל אחד לעצמו]

פרק תניא¹⁶, וכן לאחר [סיום המאמר שאחרי] תפילת מנחה¹⁷.

בבוקר קודם התפילה - ירים כל אחד תרומה להעניינים השייכים לנשיאנו, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו, וכן קודם תפילת מנחה. נתינת הצדקה (בקשר עם י' שבט וכיו"ב) - שייכת גם לנשים, ואדרבה, (מצד כמה טעמים) להן דבר הצדקה שייך יותר¹⁸.

לאחר תפילת הבוקר וחזרת הדא"ח - יקרא כל אחד פדיון נפש¹⁹ (הנשואים - כמוכן בחגירת אבנט). אלו שזכו להיכנס ליחידות, או על-כל-פנים לראות את פני כ"ק אדמו"ר - יצייר לעצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאילו עומד לפניו. להניח הפ"נ אחר כך בין דפי מאמר, קונטרס וכו' שלו. ולשלחו (אם באפשרי - בו ביום) על מנת לקראתו על הציון שלו²⁰.

במשך המערת לעת - ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם²¹.

במשך המערת לעת - לעשות התוועדות²².

16) נפוץ בין אנ"ש ללמוד אגה"ק סי' ז"ך, ללא הביאור. וראה אג"ק דבעל ההילולא ח"א עמ' שצ, שהורה ללמוד 'פרק כ"ז' ביום ההילולא ב' ניסן אחר ערבית, את הביאור - בשחרית קודם התפילה, וקודם מנחה אגה"ק 'פרק כ"ג'.

כנראה נהגו כך מקדם ללמוד בימי היארצייט-הילולא דרבותינו נשיאינו פרק זה, במסגרת המנהג - ש"כדאי לפרסם ולחזק" - ללמוד בכל יום פרק תניא ע"פ הסדר או באופן אחר, ראה 'התוועדות' תשמ"ט ח"ג עמ' 68 (מוגה) ועמ' 75, ובכ"מ בעמ' 75 הורה הרבי, ששיעור זה צ"ל לפני התחלת התפילה ממש, היינו גם לפני אמירת "הריני מקבל", כלומר שתחילה למדו פרק תניא, ורק אחר כך פתחו את ה'סידור'.

17) כנ"ל - הביאור לאגה"ק האמורה.

18) ספר-המנהגים עמ' 85, עיי"ש בהערה. וכן בקשר לט"ז, ע"פ הוראת הרבי, ובפרט בשנים האחרונות, לשתף גם אותם בכיו"ב, וכן בשאר ההנהגות, שגם נשים וטף שייכים בקיומם.

19) כמה מנהגים בקשר לכתיבת פ"נ, נקבצו ב'התקשרות' לג' תמוז אשתקד.

20) מס' הפקס באוהל: 1-718-723-4444. כתובת המייל: ohel@ohelchabad.org.

21) כדי להקל על הציבור, מוצעים בזה פרקים קלים ייחסיים:

י - יומא פ"ח; 1 - דמאי פ"ב; ס - תענית פ"ב; 7 - חלה פ"ב; י - ביכורים פ"א (אפשר גם לחזור על יומא פ"ח - אג"ק כרך י, עמ' רעא); 4 - פרה פ"ט; ח - שבת פכ"ב; ק - נדרים פ"ח.

22) אצל הרבי היה הסדר בהתוועדות: קודם מאמר חסידות, ואחר-כך סיום מסכת (ראה שיחת מוצש"ק י' בשבט תשל"ס ז).

בעת ההתוועדות של י' בשבט בכל שנה, נהג הרבי לומר מאמר

9) מלבד אם בלא-הכי הוא יום שאין אומרים בו תחנון - ספר-המנהגים עמ' 16. זו הוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, שהובאה ונתבארה בשיחת כ' מנחם-אב ה'ש"ת (התוועדות ח"א עמ' 172), ושם נמסר הטעם בשמו שזהו הזמן היותר טוב לבקש ולפועל.

10) בספר-המנהגים עמ' 77: "הדיקו הוא לסיים הפרקים אחרי התפילה", דהיינו שאפשר ללמוד עד הסיום גם לפני-כן. רבים מהאבלים רגילים ללמוד לפני חזרת הש"ץ וכיו"ב. ויש לברר איך לתונן זאת עם המבואר בשיחת שבת בראשית תשל"ל, שאין ראוי להוסיף מאומה בתוך התפילה, ושלקן גם אמירת שיעור תהילים היא בדווקא אחרי "אך צדיקים".

11) ספר-המנהגים עמ' 6.

12) י"א שהרבי נהג לומר (בשנות האבלות עכ"פ) את התיבות: "ונפש השנית בישראל היא חלק אלוהה ממעל ממש" - 'מנהגי מלך' ס"ע 32.

13) ספר-המאמרים תש"י עמ' 111.

14) על-פי הערה 23 בסה"מ מלוקט הישן ח"ב עמ' רלח, ובסה"מ מלוקט על סדר חודשי השנה ח"ב עמ' תו. וכן נהג הרבי.

15) מוגהים - בסה"מ מלוקט הישן ח"א עמ' יט וח"ו עמ' פט. ובסה"מ מלוקט על סדר חודשי השנה ח"ב עמ' רעו. שסי.

ההליכה על ציון ואוהל – נוהגין שאין אוכלין, אבל שותים²⁵.

מהנהגות הרבי ב'אוהל'²⁶:

נוסע לאוהל בנעלי בד (דתשעה־באב ויום־הכיפורים).

לפני שנכנס לאוהל, מקיש (שתי דפיקות בכל דלת) על שתי הדלתות, הדלת השנייה מהכניסה, והדלת שבחדר האוהל [חדר הפ'נים, שאינו קיים כיום] – כנוטל רשות הכניסה²⁷.

מיד כשנכנס, מתחיל באמירת המענה לשון'. כשמגיע ל'הריני מדליק הלאמפ'²⁸, מדליק נר.

אחרי הדלקת הנר, ממשיך ב'מענה לשון', עד לפני מזמור "לדוד אליך", ששם נכתב לקרוא את הפ'נ, ואחרי־כן מתחיל לקרוא את הפ'נים וכו'. פתקים בודדים (בעיקר מאלה שבהם היה כתוב על העדרו של מישוהו. רק אחדים מאלה החזיר להיכלו) קורע ומניח על הציון הק', והורה לשורפם על אתר, ורובם ככולם מכניס בחזרה לשקית. את הקרעים היו שומרים ושורפים בערב־פסח. לאחר תשל"ח חלו שינויים בעניין זה.

אם נשאר נייר חלק מסביב לכתב הפ'נ, קורע ומפרידו מהפ'נ²⁹, ורק אחר־כך מניח את הפ'נ

25 ספר־המנהגים שם, וש"נ. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ו עמ' רפב. והכוונה לא רק להקפיד שלא לאכול בגלל האמור בוהר שאין ללכת שמה ללא תענית [ופ"א אמר הרבי לאחד התמימים שאכל לפני שהלך לאוהל: "א רחמנות אויף דיר" [=רחמנות עליך...]] – יומן תשי"ג, נספח ל'שיחות קודש – תשי"א החדש עמ' 226], אלא גם להקפיד לשתות תחילה (וכן הקפיד הרבי), כדי שלא להיות בכלל "מרעיב עצמו ולן בבית־הקברות" (ראה גם בגשר־החיים ח"א ס"ע שו, ובנטע־גבריאל הל' אבילות ח"ב עמ' תרכ"ג. בנטע־גבריאל שם כתב, שלכן נמנע הרבי מלבקר באוהל ביום התענית). וע"ע דיון בזה ב'התקשרות' גיליון תיב עמ' 19. 26 נמסרו ע"י חברי המזכירות: הרה"ח ר' יהודה ש' קרינסקי (שהסיע את הרבי לאוהל ברוב הפעמים מאז תשח"י), והרה"ח ר' בנימין ש' קליין (שהסיע את הרבי לפעמים) מתוך 'כפר חב"ד', גיליון 648 עמ' 16. הוספות ותיקונים מתוך 'מנהגי מלך' עמ' 35, בשילוב הערותיו של הרה"ח ר"ל ש' גרונר (שליווה את הרבי לאוהל בתמידות משנת תשי"ד עד תשח"י, ומאז ואילך בכל ערב ר"ה, ובאקראי בפעמים מסוימות) מתוך 'התקשרות' גיליון שיג עמ' 18. בכמה מן ההנהגות אולי יש גם משום הוראה לרבים.

27 הטעם, מפי זקני אנ"ש, כדי "להמשיך את הרבי" אל הנכנס.

28 עמ' 4.

29 רבים חושבים שוהו כדי שלא לזרוק את שאריות הנייר באוהל, אך הרה"ח ר"ל ש' גרונר מסביר מפני שאין זה לכבוד למסור לרבי

[מכיוון שזו התועדות הקשורה בהילולא, מהנכון לפתוח בדבר תורה של בעל ההילולא²³].

לקבוע שעה במשך המעט־לעת' – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק מו"ח אדמו"ר ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.

במשך המעט־לעת' – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי־הכנסיות ובבתי־המדרשות אשר בעיר, לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר... לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר תקנתו על־דבר אמירת תהילים, לימוד חומש עם פירוש רש"י – ובמקומות המתאימים – גם על־דבר לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה.

– אם באפשרי, לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.

במשך המעט לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כינוסי הנוער החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחיבה יתירה נודעת להם תמיד מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר... לבאר להם את אשר תבע מהם והתקווה והביטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסוגלת הנוער.

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ"ל בימים אשר אחרי היארצייט, ובפרט ביום השבת־קודש שלאחריו.

* בעת ההתועדות די' שבשט, נהג הרבי לעשות מגבית בעד 'קרן תורה'²⁴.

הליכה ל'אוהל':

* "שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר... שקודם

המתחיל בפסוק 'באתי לגני'. בכל שנה נהג הרבי לבאר פרק אחד בהמשך ההילולא לפי הסדר. תשי"א־תשל"ל תשל"א־תשנ"ו וכו'. הרבי ביאר את הפרק בפרטיות, בצירוף ביאורים מתורתו של כל אחד מרבותינו נשיאינו, מהבעש"ט ואילך (ראה 'כפר חב"ד' גיליון 795 עמ' 24).

23 שיחת כ' מנ"א תשל"א בתחילתה.

24 ספר־המנהגים עמ' 96. עניינה – לסייע (ללא פירסום שם המנדבים) לבחורים המשקיעים כמה שנים ללימוד תורה, ללא חשבונות של פרנסה (דברי הרבי בעמדם ייסוד הקרן, שיחת י' שבט תשט"ו ס"ל־לא, 'תורת מנחם – התועדות' (יג) תשט"ו ח"ב עמ' 247 ואילך).

באוהל.

לאחר סיום קריאת הפ"נים, המשיך באמירת 'מענה לשון' עד מזמור קיט, ודילג עד ה'יהי רצון' שמתחיל תיכף אחרי ה'זוהר' שם, וסיים עד אחרי 'אנא בכוח'.

לפני צאתו, מקיף (פעם אחת) את האוהל³⁰. לפני צאתו נעצר, נכנס שוב לחדרו שבתוך האוהל (החדר הקטן שבו עומד וקורא את הפ"נים), והמשיך לומר 'מענה לשון' עד ה'יהי רצון' האחרון. ואחרי־כן יוצא – לא מאותו פתח שדרכו נכנס, אלא מהפתח הפנימי. כן היה נוהג תמיד שלא לצאת דרך פתח הכניסה³¹.

לפני היציאה, נעמד בפתח היציאה החוצה, ואומר את ה'יהי רצון' שבסוף המענה לשון'.

עד שנת תשכ"ה, לפני כניסתו לרכב, ניגש לציון הרבנית שטערנא־שרה ע"ה. משנת תשכ"ה, כשיצא מן האוהל, הלך לפני־כן לציון אימו הרבנית חנה ע"ה. משנת תשל"א, הביט גם על ציון הרבנית נחמה־דינה ע"ה, ומאז תשמ"ח גם על ציון הרבנית חיה־מושקא ע"ה. כל זה – לדקות ספורות³².

לפני הכניסה למכונית, תולש עשבים ג' פעמים, וזורקם לאחוריו³³.

מעולם לא ראינו את הרבי מניח אבן על הציון, או על קברים אחרים³⁴.

בנסיעתו חזרה, ממשיך באמירת המענה לשון', עד גמירא. אם היה פנאי, היה אומר את ה'קרבות' שלפני תפילת מנחה. בשנת האבל תשמ"ח אמר גם את פרקי המשניות של אבל (פכ"ד דכלים ופ"ז דמקוואות). אחרי כ"ב בשבט תשמ"ט, אם נותר פנאי, היה לומד גם את שיעור הרמב"ם היומי.

* במידת האפשר יש להשתדל לקרוא את הפ"נ "בין שני הציוני קודש, אצל מקום רגליהם הקדושים"³⁵.

הנחיות לכוהנים:

הרבי ציווה לבנות מחיצה בת עשרה טפחים סביב ציון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.

לא הרשה לבנות גג מעל הציון, וגם הורה לכוהנים שלא ישלחו יד על הציון, וגם שלא יניחו בעצמם שם את הפ"נ.

בכל פעם שהולכים ל'אוהל' נהג הרבי לעורר, שעל הכוהנים להיזהר מאוד בכניסתם וביציאתם, שלא יעברו בתוך ארבע אמות של קבר. ולכן נהגו אנ"ש והתמימים להקיף את הכוהנים, בתור מחיצה בין הכוהנים והקברים³⁶. בשנים האחרונות בנו מחיצה של עשרה טפחים משני הצדדים לאורך כל הדרך מהכניסה למקום הקברים ועד האוהל.

מנישטט, רבו של מהר"ל, אבי מנהגי אשכנז] הובא בא"ר סי' רכד ס"ק ז, בשע"ת שם ועוד, וטעמו שם "משום כבוד המת, להראותו שהיה על קברו".

(35) כך סיפר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ברשימתו (בי"מ גיליון 22 עמ' 26) על מנהג אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע באוהל הצמח־צדק והמהר"ש בליובאוויטש.

(36) 'ימי בראשית' עמ' 235. ושם מציינים למכתב, שנדפס באג"ק ח"ג עמ' שמב: "היה לי קורת רוח מזה שניהל כוהנים חסידים אל הציון [ובהערת המו"ל: בעשותם (=האנשים המקיפים אותם סביב ונותנים יד זל"ז) מחיצה בין הכהנים ובין הקברים], אשר עלידי שזיכה את האחרים ודאי שגדול זכותו".

דף ריק.

(30) ראה בעניין הקפת הקברים במגן־אברהם, באר־היטב וכף־החיים סו"ס תקפא.

(31) ראה גשר־החיים ח"א עמ' קלא שיש נוהגין בהלוויה לחזור בדרך אחרת אם אפשר, עיי"ש.

(32) בשנים האחרונות, עמד הרבי במרחק־מה מן הקברים של הרבניות.

(33) ראה טושו"ע יו"ד סי' שעו ס"ד, ואו"ח סו"ס תקמ"ז, ונו"כ. אולם שם איתא שעושים זאת אחר הקבורה.

(34) ודלא כנהוג. מקור המנהג בדרשות מהר"ש [רבנו שלום

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש